

27. 12. 2016

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Novela občanského zákoníku přináší právo na úroky z prodlení z dlužného výživného

V rozhodovací činnosti soudů vždy převažoval názor, že v řízení o určení výživného podle zákona o rodině, od 1. 1. 2014 podle nového občanského zákoníku, nelze oprávněnému společně s dlužným (ani běžným) výživným přiznat i úroky z prodlení (tedy ani zpětně, ani podmíněně). Ačkoliv by mnozí oprávnění, zvláště samoživitelé, kteří dlouho čekají na výživné pro své děti od druhého partnera, rádi dostali alimony i s úroky. Tento přístup posvětilo nedávno i stanovisko Nejvyššího soudu ČR spis. zn. Cpjn 204/2012, ze dne 19. 10. 2016, ovšem situaci zcela změní novela občanského zákoníku v r. 2017.

Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu schválilo stanovisko k zjišťování možností, schopností a majetkových poměrů povinného v řízení o výživném pro nezletilé děti spis. zn. Cpjn 204/2012, ze dne 19. 10. 2016. Na otázku, zda lze po 1. 1. 2014 spolu s dlužným výživným přiznat oprávněnému i zákonné úroky z prodlení odpovědělo záporně s odkazem na specifickou povahu výživného, které vedle majetkové stránky vykazuje i bezprostřední vázanost na vztahy osobní. Nejvyšší soud ČR k ve svém autoritativním stanovisku uvedl: **„Rozhoduje-li soud po 1. 1. 2014 o dlužném výživném pro děti, nelze oprávněnému společně s dlužným výživným přiznat i zákonné úroky z prodlení.“**

Jak soudy rozhodovaly dříve, před účinností NOZ

V odůvodnění svého stanoviska odkázal Nejvyšší soud ČR na postup soudů, které návrhy na přiznání úroků zamítaly. Tak např. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci, v rozsudku ze dne 22. 3. 2005, spis. zn. 12 Co 742/2004, uzavřel, že vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi je právním vztahem, který vyplývá přímo ze zákona o rodině, je upraven v celém rozsahu tímto zákonem, a proto na něj nelze aplikovat ustanovení občanského zákoníku týkající se závazkových vztahů. Ústavní soud usnesením ze dne 2. 6. 2006, spis. zn. I. ÚS 399/05, stížnost proti tomuto k úrokům negativnímu rozsudku odmítl s argumentací, že i když vztahy výživného jsou svojí podstatou vztahy majetkového charakteru, a není proto vyloučena aplikace obecných ustanovení občanského zákoníku o závazcích, je přesto třeba zohlednit jejich specifický charakter, zejména bezprostřední vázanost na vztahy osobní. Právě determinace vztahů výživného vztahy osobními je také důvodem specifické trestněprávní sankce za prodlení s úhradou výživného. Existence této zvláštní sankce, tedy trestu odnětí svobody za zanedbání povinné výživy – na rozdíl od jiných majetkových vztahů – odůvodňuje nemožnost použití občanskoprávní úpravy úroků z prodlení. Právní názor zaujatý Nejvyšším soudem v rozsudku ze dne 26. 4. 2006, spis. zn. 28 Cdo 2782/2005, že typickým příkladem, při němž z povahy věci nevzniká nárok na příslušenství pohledávky v důsledku prodlení, je určení výživného na nezletilé dítě, byl následně podpořen usnesením Ústavního soudu ze dne 13. 8. 2012, spis. zn. I. ÚS 2945/12.

Přece jen některé soudy byly otázce přiznání úroků z výživného přístupnější. V rozhodovací praxi dá nalézt i jiný názor, který se s výkladem a přístupem Ústavního soudu rozchází. Jedná se např. o rozhodnutí Krajského soudu v Praze spis. zn. 28 Co167/2011, který v něm uvedl: *„Za situace, že již bylo o výživném pravomocně a vykonatelně rozhodnuto, má za to, že by měly být oprávněnému přiznány i úroky z prodlení.“* Tyto úroky by však měl oprávněný vymáhat až následně samostatnou žalobou, když nejsou součástí exekučního titulu, tedy původního rozhodnutí nebo dohody určující

výši výživného.[1] Nemohly být tedy přiznány podmíněně, do budoucna pro případ, že by povinný včas výživné nezaplatil. Bylo nutno počkat, až se dostane do prodlení, úroky vyčíslit a pak je vymáhat.

Jak soudy rozhodují nyní podle NOZ do účinnosti novely NOZ

Vyživovací povinnost a právo na výživné i po 1. 1. 2014 (kdy nabyl účinnosti nový občanský zákoník) zůstávají majetkovým právem, neztrácí však současně svojí osobní povahu. Vznikají přímo ze zákona (ust. § 910 odst. 1 o. z.), nelze je smluvně převést na jiného a zanikají smrtí oprávněného či povinného, případně osvojením oprávněného (ust. § 833 odst. 1 o. z.). Zachovávají si tak i nadále specifika rodinněprávního institutu (včetně trestněprávní sankce, předběžné vykonatelnosti, zařazení mezi přednostní pohledávky), a to navzdory tomu, že jsou systematicky řazeny mezi jiné soukromoprávní pohledávky. Proti opačnému závěru lze namítnout i to, že dlužník by se dostal do prodlení ještě dříve, než by byla sporná výše vyživovací povinnosti soudem stanovena, neboť výživné pro děti lze přiznat i za dobu nejdéle tří let zpět ode dne zahájení soudního řízení (ust. § 922 odst. 1 o. z.).

A jak budou rozhodovat soudy podle NOZ od účinnosti novely NOZ

Jenže situaci radikálně mění novela občanského zákoníku. Do občanského zákoníku se doplňuje nové ust. § 921 odst. 2, které zní: **„Po osobě výživou povinné, která je v prodlení s placením výživného, může osoba oprávněná požadovat zaplacení úroku z prodlení.“**[2]

Je otázka, jak se k novince soudní praxe postaví, zda připustí podmíněně přiznání budoucích úroků z prodlení pro případ možného prodlení povinného v konstitutivních rozhodnutích ukládajících platit výživné, jak už dávno navrhoval v literatuře Luboš Chalupa,[3] nebo je bude nutno vymáhat zpětně, až se povinný skutečně dostane do prodlení a úroky z prodlení dospějí, a budou tak přiznány až v deklaratorních rozhodnutích stvrzujících tuto skutečnost. I soudy, které byly dříve výjimečně nakloněny nároku oprávněného na úroky z prodlení, je nechtěly přiznávat podmíněně, ale teprve až následně poté, co se povinný dostal do prodlení.

Od kdy je povinný v prodlení - o kdy tedy vzniká právo na úroky z prodlení a kdy se promlčují jednotlivé splátky výživného.

Právo na zákonné úroky z prodlení vzniká dnem, kdy se dlužník dostal do prodlení, tedy dnem následujícím po dni, kdy byl dlužník povinen podle rozhodnutí soudu nebo dohody schválené soudem výživné nejpozději zaplatit.[4] Podle ust. § 613 o. z. sice právo na výživné nepodléhá promlčení, protože jde o osobní právo, avšak jednotlivé splátky výživného jako forma plnění vyživovací povinnosti představují majetkovou složku, která promlčení podléhá. Promlčecí lhůta pak začíná plynout u každé dávky zvlášť od okamžiku její splatnosti. Dle ust. § 642 o. z. platí, že byl-li dluh uznán nebo bylo-li právo přiznáno rozhodnutím orgánu veřejné moci, neplatí desetiletá promlčecí lhůta pro úroky a pro ta opěťující se plnění, které dospěly po uznání dluhu nebo po přiznání práva. Z uvedeného vyplývá, že úroky a opakuující se plnění, které nabudou dospělosti až po uznání dluhu dlužníkem nebo po právní moci rozhodnutí soudu či jiného orgánu se nepromlčují v 10leté lhůtě, nýbrž v obecné promlčecí lhůtě podle ust. § 629 o. z.[5]

Předmětné ustanovení o právu na úroky z prodlení z dlužného výživného nabývá účinnosti šedesátým dnem po vyhlášení novelizačního zákona ve Sbírce zákonů.

-
- [1] Hobl, J.: Aktuální problémy týkající se pohledávek na výživném na dítě, Bulletin-advokacie.cz, 9. 12. 2016, dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [2] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#) nebo [zde](#).
- [3] Chalupa, L.: K otázce úroků z prodlení v soudních rozhodnutích, Právní rozhledy č. 9/1998.
- [4] Srovnej práci uvedenou v poznámce č. 1.
- [5] Srovnej práci uvedenou v poznámce č. 1.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)